

27 Απριλίου, 1994

[ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στίς]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

STILVI GENERAL CLEANERS LTD.,

Αιτήτρια,

v.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 533/93)

Λέξεις και Φράσεις — “Μισθωτός” — Ορισμός — Υπαγωγή στην έννοια του μισθωτού των περιστάσεων της εργασίας των προσώπων στην κριθείσα περίπτωση.

Εργατικό Δίκαιο — Μισθωτός και Αυτοεργοδοτούμενος — Βάση διακρίσεως — Κριτήρια — Κρίσιμα στοιχεία — Η σχέση εργασίας ζήτημα επιλογής όρων και συνθηκών εργασίας όχι ζήτημα ονομασίας της. 5

Η προσφυγή αφορούσε δεύτερη, όμοια κατόπιν επανεξέτασης, απόφαση κατάταξης προσώπων, συνεργαζομένων με την αιτήτρια εταιρεία, στη κατηγορία των μισθωτών με συνακόλουθη την υποχρέωση της αιτήτριας να καταβάλλει τις σχετικές εισφορές. 10

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας τη προσφυγή, αποφάσισε ότι: 15

1. Μισθωτός είναι πρόσωπο στην Κύπρο που απασχολείται “δυνάμει συμβάσεως εργασίας ή μαθητείας ή υπό τοιαύτας περιστάσεις εξων δύναται να συναχθεί ύπαρξη σχέσεως εργοδότη και εργοδοτούμενου, περιλαμβανομένης τη απασχολήσεως εν τη υπηρεσία της Δημοκρατίας”. (Βλ. τη σχετική ερμηνευτική διάταξη και την παράγραφο 1 του Μέρους I του Πρώτου Πίνακα του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου του 1988, (Νόμος 41/80). 20

2. Το ζήτημα και εδώ επιλύεται πάνω στη βάση του συνόλου των πε- 25

4 Α.Α.Δ. *Stilvi General Cleaners Ltd v. Δημοκρατίας κ.ά.*

- 5 ριστατικών της κάθε υπόθεσης. Ο τρόπος με τον οποίο τα μέρη
ονομάζουν τη σχέση τους δεν είναι καθοριστικός όσο και αν η πρό-
θεσή τους είναι δυνατό να συνυπολογιστεί. Εκείνο που έχει σημα-
σία είναι η αληθινή φύση της σχέσης όπως την προσδιορίζουν τα
πραγματικά της χαρακτηριστικά. Οι οικονομικές διευθετήσεις που
10 γίνονται ανάλογα με την αντίληψη των μερών ως προς το αν υπάρ-
χει ή όχι σχέση εργοδότη - εργοδοτούμενου, αφορούν τα μέρη και
δεν δεσμεύουν. Δεν υπάρχει ορισμένο κριτήριο ούτε σταθεροί εκ-
των προτέρων καθορισμένοι παράγοντες που οδηγούν απαρέγκλι-
τα προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση. Έχει όμως αναγνωριστεί
σειρά παραγόντων ως σχετικών με στόχο τη διαπίστωση αν η ορι-
σμένη εργασία εκτελείται ως ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστη-
ριότητα εκείνου που την τελεί ή ως αναπόσπαστο μέρος της επιχεί-
15 ρησης άλλου στην οποία είναι οργανικά ενσωματωμένη. Δεν είναι
δυνατό να καθοριστούν εξαντλητικά οι παράγοντες αυτοί ούτε και
οποιοσδήποτε από αυτούς, από μόνος του, έχει αποφασιστική ση-
μασία σε κάθε περίπτωση. Στοιχεία όπως τα πιο κάτω θεωρήθηκαν
πως έγκυρα μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο. Η πληρωμή μι-
20 σθού, ο έλεγχος και η εποπτεία που ασκείται ως προς τη τελούμε-
νη εργασία, η δυνατότητα καθορισμού του τρόπου, του τόπου και
των υπολοίπων συνθηκών της εργασίας και ειδικότερα η ύπαρξη ή
μη σταθερού ωραρίου εργασίας, η ιδιοκτησία του εξοπλισμού που
είναι απαραίτητος για τη τέλεση της εργασίας, η διάθεση κεφαλαί-
ων, το στοιχείο του κινδύνου που αναλαμβάνεται και η προοπτική
25 κέρδους που υπάρχει, η πρόσληψη βοηθών προς εκτέλεση της ερ-
γασίας, η ευθύνη για τη διεύθυνση της εργασίας.
3. Η δημιουργία ή μη σχέσης εργοδότη και εργοδοτούμενου είναι στη
30 βάση της θέμα επιλογής. Όχι όμως επιλογής ονομασίας ή χαρα-
κτηρισμού αλλά όρων και συνθηκών εργασίας τέτοιων που αντι-
κειμενικά την αποκαλύπτουν.

Η προσφυγή απορρίπτεται με έξοδα.

35 *Αναφερόμενες υποθέσεις:*

Stivi General Cleaners Ltd v. Διευθυντή Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ.ά.
(1993) 4 Α.Α.Δ. 681,

40 *Prousi v. Redundant Employees Fund (1988) 1 C.L.R. 363,*

Sadler v. Henlock [1855] 4 C&B 570,

Dixon v. London Small Arms Co. [1876] 1 A.C. 632,

Hardaker v. Idle District Council (1896) 1 Q.B. 335,

Ready Mixed Concrete (South East) Ltd. v. Minister of Pensions and National Insurance [1968] 2 Q.B. 497,

5

Market Investigations Ltd v. Minister of Social Security [1969] 2 Q.B. 173,

Montreal v. Montreal Locomotive Works Ltd. [1947] 1 D.L.R. 161,

Bank Voor Handel en Scheepvaart N.V. v. Slatford [1953] 1 Q.B. 248,

10

Global Plant Ltd v. Sec. Social Services [1972] Q.B. 139.

Προσφυγή.

15

Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ'ων η αίτηση με την οποία αριθμός υπαλλήλων της αιτήτριας εταιρείας κατετάγησαν στη κατηγορία των μισθωτών και η αιτήτρια εταιρεία κλήθηκε ως εργοδότης τους, να καταβάλει τις σχετικές εισφορές.

20

Γ. Δανου, για Α. Παπαχαλαράμπους, για την Αιτήτρια.

Ε. Ρωσσίδου Παπακυριακού, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ'ων η αίτηση.

25

Cur. adv. vult.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ.: Με απόφαση του Αναπληρωτή Διευθυντή Κοινωνικών Ασφαλίσεων ημερομηνίας 14 Νοεμβρίου 1991, αριθμός προσώπων κατετάγησαν στην κατηγορία των μισθωτών και η αιτήτρια εταιρεία κλήθηκε, ως εργοδότης τους, να καταβάλει τις σχετικές εισφορές. Η απόφαση ακυρώθηκε ως ανατιολόγητη. (Βλ. *Stilvi General Cleaners Ltd v. Διευθυντή Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ.ά.* (1993) 4 Α.Α.Δ. 681). Ο Διευθυντής Κοινωνικών Ασφαλίσεων επανεξέτασε το θέμα και στις 28 Μαΐου 1993 κατέληξε σε όμοια απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

30

35

Η εταιρεία ασχολείται με εργασίες γενικού καθαρισμού. Για τη διεκπεραίωση των εργασιών της απασχολεί αριθμό προσώπων με τα οποία υπέγραψε γραπτή συμφωνία που εμφανίζεται να περιέχει τους όρους της “συνεργασίας” τους. Ενώπιον του Διευθυντή υπήρχαν η γραπτή συμφωνία και γραπτές καταθέσεις του Διευθυντή της εταιρείας και δυο εκ των “συνεργατών” της. Στο διοικητικό φάκελ-

40

λο περιέγεται αριθμός καταθέσεων που λήφθηκαν μετά την προσβαλλόμενη απόφαση. Συμφωνούν οι δυο πλευρές ότι αυτές είναι άσχετες. Προκύπτουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- 5 1. Η εταιρεία πρόσφερε στους “συνεργάτες” την επιλογή να θεωρούνται είτε αυτοεργοδοτούμενοι οπότε ο μισθός τους θα ανερχόταν σε £20 ημερησίως και θα πλήρωναν εκείνοι τις εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων και τους φόρους είτε εργοδοτούμενοι με £67 εβδομαδιαίο μισθό. Όλοι οι “συνεργάτες”,
- 10 με δυο μόνο εξαιρέσεις, επέλεξαν να είναι αυτοεργοδοτούμενοι και υπέγραψαν τη σχετική συμφωνία. Όπως κατέθεσε ο Διευθυντής της εταιρείας, η μόνη διαφορά μεταξύ των δυο κατηγοριών συνίστατο στην υποχρέωση που αναλάμβαναν οι “συνεργάτες” να πληρώνουν οι ίδιοι τις εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων και τους φόρους.
- 15 2. Η γραπτή συμφωνία προνοούσε ότι οι “συνεργάτες” θα επιλέγουν τις μέρες και ώρες εργασίας, θα πληρώνουν τα μεταφορικά έξοδα, εκτός αν συμφωνηθεί άλλως, και θα χρησιμοποιούν δικά τους εργαλεία εκτός αν αδυνατούν οπότε αυτά θα παρέχονται από την εταιρεία. Ο Διευθυντής της εταιρείας αναφέρθηκε σε χρησιμοποίηση από τους “συνεργάτες” δικού τους μεταφορικού μέσου εκτός αν χαλούσε και σε πληρωμή των εξόδων του, σε παροχή από την εταιρεία των απαραίτητων μηχανημάτων επειδή ήταν ακριβά και σε εργασία που διεξαγόταν σε κυμαινόμενο ωράριο, συνήθως οκτάωρο, υπό την εποπτεία λειτουργού της εταιρείας που έλεγχε την ποιότητα. Οι “συνεργάτες” εκτελούσαν την εργασία που τους ανέθετε υπάλληλος της εταιρείας καθημερινά.
- 20 3. Οι δυο “συνεργάτες” της εταιρείας κατέθεσαν πως
- 25 (α) είχαν σταθερό ωράριο το οποίο τηρούσαν έστω και αν συμπλήρωναν νωρίτερα την εργασία της ημέρας,
- 30 (β) όλοι οι “συνεργάτες”, χωρίς εξαίρεση, χρησιμοποιούσαν αυτοκίνητο της εταιρείας η οποία και κάλυπτε όλα τα μεταφορικά έξοδα,
- 35 (γ) όλοι οι “συνεργάτες”, χωρίς εξαίρεση, χρησιμοποιούσαν μηχανήματα της εταιρείας,
- 40 (δ) η εργασία τους ελεγχόταν κάθε ώρα από επιστάτη της εταιρείας στον τόπο της δουλειάς,

(ε) ο μισθός τους ήταν σταθερός.

Στην επιστολή του Διευθυντή ημερομηνίας 28 Μαΐου 1993 που περιέχει την προσβαλλόμενη απόφαση, αναφέρονται τα ακόλουθα ως λόγοι που οδήγησαν στη λήψη της:

5

(ι) Η εταιρεία ασκούσε άμεσο έλεγχο και εποπτεία πάνω στην εκτελούμενη εργασία,

(ιι) το ωράριο εργασίας και οι αποδοχές ήσαν καθορισμένες, 10

(ιιι) τα εργαλεία που χρησιμοποιούνταν για την εκτέλεση της εργασίας ανήκαν στην εταιρεία,

(ιν) Το μεταφορικό μέσο προσφερόταν από την εταιρεία, και 15

(ν) Οι πελάτες που εξυπηρετούνταν ήσαν πελάτες της εταιρείας.

20

Οι αιτητές, παράλληλα προς τους ισχυρισμούς τους ως προς την ουσία του θέματος, υποστήριξαν πως η απόφαση ήταν ανατιολόγητη, ότι λήφθηκε χωρίς τη διεξαγωγή δέουσας έρευνας και ότι ήταν το προϊόν πλάνης. Έχει γίνει ως προς αυτά εκτεταμένη αναφορά στη νομολογία, αλλά νομίζω, ότι δεν χρειάζεται να επαναλάβω εδώ τις καλά θεμελιωμένες αρχές που διέπουν αυτά τα θέματα. Η απόφαση περιέχει από μόνη της αλλά και σε συνδυασμό προς τα στοιχεία του φακέλου σαφή και επαρκή αιτιολόγηση που καθιστά δυνατό το δικαστικό έλεγχο. Όλα τα στοιχεία της αιτιολογίας προέκυπταν αβίαστα από το υλικό που βρισκόταν ενώπιον του διευθυντή. Ο όρος της συμφωνίας για χρησιμοποίηση από τους “συνεργάτες” δικών τους μηχανημάτων παρέμεινε στο χαρτί. Η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Ο διευθυντής της εταιρείας αναφέρθηκε σε χρησιμοποίηση από τους “συνεργάτες” δικού τους μεταφορικού μέσου εκτός αν αυτό χαλούσε, χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση ως προς το τι ακριβώς σήμαινε αυτό στην πράξη. Εν πάση περιπτώσει, αυτός ο ισχυρισμός αντικρούστηκε ευθέως και απεριφραστα από τους συνεργάτες της εταιρείας, και ούτως ή άλλως συγκρούεται ακόμα και προς τους όρους της γραπτής συμφωνίας. Δεν αναφέρεται η συμφωνία σε υποχρέωση των “συνεργατών” να χρησιμοποιούν δικό τους αυτοκίνητο. Αναφέρεται σε υποχρέωσή τους να πληρώνουν τα μεταφορικά έξοδα εκτός αν συμφωνηθεί άλλως και όπως προκύπτει ουδέποτε οι “συνεργάτες” πλήρωσαν για τέτοια έξοδα. Τέτοιο ισχυρισμό δεν τον πρόβαλε ούτε ο διευθυντής της εταιρείας.

40

Ήταν εύλογα επιτρεπτή, για να πούμε το λιγότερο, η διαπίστωση των πέντε στοιχείων που συνθέτουν την αιτιολογία. Ο Διευθυντής δε δεσμευόταν από τους όρους που επελέγη να περιληφθούν στη συμφωνία. Ό,τι και αν έγραφαν εκεί, στην πράξη χρησιμοποιούνταν μηχανήματα της εταιρείας η οποία κάλυπτε και τα μεταφορικά έξοδα διακίνησης των αυτοκινήτων της. Ο Διευθυντής κατέληξε στις διαπιστώσεις του αφού μερίμνησε ώστε να τεθούν ενώπιόν του και απόψεις της εταιρείας και οι ισχυρισμοί για παράλειψη διεξαγωγής δέουσας έρευνας ή για πλάνη περί τα πράγματα, δεν ευσταθούν.

Το ουσιαστικό επιχείρημα των αιτητών ως προς το εσφαλμένο της θεώρησης των “συνεργατών” ως μισθωτών με την έννοια του Νόμου, στηρίχθηκε στην άποψη πως κακώς δεν λήφθηκαν υπόψη οι όροι του συμβολαίου ως αποκαλυπτικοί της πρόθεσης των μερών. Με γνώμονα αυτούς τους όρους θα έπρεπε να ήταν διαφορετική η απόφαση αφού με βάση τη νομολογία μόνη η άσκηση εποπτείας και ελέγχου δεν είναι αρκετή για να θεμελιώσει σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου. Έχοντας υπόψη όσα σημείωσα αναφορικά με τη δυνατότητα που είχε ο Διευθυντής να παρακάμψει τη γραπτή συμφωνία και να στηριχθεί σε όσα ήταν εύλογα επιτρεπτό να διαπιστώσει ως πραγματικά γεγονότα, το πιο πάνω επιχείρημα καταλήγει μετέωρο. Δεν έχει υποστηριχθεί από τους αιτητές πως δεν θα ήταν εύλογα επιτρεπτό να θεωρηθούν οι “συνεργάτες” ως μισθωτοί τους εφόσον πράγματι συνέτρεχαν τα πέντε στοιχεία που συνθέτουν την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης.

Έχω, εν τούτοις, εξετάσει το ζήτημα στην ουσία. Μισθωτός είναι πρόσωπο στην Κύπρο που απασχολείται “δυνάμει συμβάσεως εργασίας ή μαθητείας ή υπό τιοιαύτας περιστάσεις εξ ων δύναται να συναχθεί ύπαρξη σχέσεως εργοδότη και εργοδοτούμενου, περιλαμβανομένης της απασχολήσεως εν τη υπηρεσία της Δημοκρατίας.”. (Βλ. τη σχετική ερμηνευτική διάταξη και την παράγραφο 1 του Μέρους Ι του Πρώτου Πίνακα του περι Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου του 1980, Νόμος 41/80). Το ζητούμενο στην παρούσα υπόθεση είναι αν οι συνεργάτες απασχολούνταν κάτω από περιστάσεις από τις οποίες μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη σχέσης εργοδότη και εργοδοτούμενου.

Οι δυο πλευρές επικαλέστηκαν σειρά υποθέσεων και συγγραμμάτων. Είναι μέσα απο τη μελέτη τους που θα προσπαθήσω να προσδιορίσω το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κριθεί το ζήτημα και τα καταγράψω. Οι αιτητές επικαλέστηκαν τις υποθέσεις *Prousi v. Redundant Employees Fund* (1988) 1 C.L.R. 363, *Sadler v.*

Henlock [1855] 4 C&B 570, **Dixon v. London Small Arms Co** [1876] 1 App. Cas. 632, **Hardaker v. Idle District Council** [1896] 1 Q.B. 335, C.A., **Ready Mixed Concrete (South East) Ltd v. Minister of Pensions and National Insurance** [1968] 2 Q.B. 497 και το σύγγραμμα του Lord Wedderburn *The Worker and the Law*". 5
Οι καθ' ων η αίτηση επικαλέστηκαν τις υποθέσεις **Market Investigations Ltd v. Minister of Social Security** [1969] 2 Q.B. 173, **Montreal v. Montreal Locomotive Works Ltd** [1947] 1 D.L.R. 161, **Bank Voor Handel en Scheepvaart N.V. v. Slatford** [1953] 1 Q.B. 248 και **Global Plant Ltd v. Sec. Social Services** [1972] 1 Q.B. 139 και τα συγγράμματα Αλέξανδρου Γ. Καρακατσάνη *Εργατικό Δίκαιο* 1976, Τόμος Α σελ. 68 και 96 - 97 του John G. Fleming - *The Law of Torts* 7η έκδοση σελ. 343 και 345 και τον Winfield and Jolowicz on Tort 9η έκδοση σελ. 527 529. 10

Το ζήτημα επιλύεται πάνω στη βάση του συνόλου των περιστατικών της κάθε υπόθεσης. Ο τρόπος με τον οποίο τα μέρη ονομάζουν τη σχέση τους δεν είναι καθοριστικός όσο και αν η πρόθεσή τους είναι δυνατό να συνυπολογιστεί. Εκείνο που έχει σημασία είναι η αληθινή φύση της σχέσης όπως την προσδιορίζουν τα πραγματικά της χαρακτηριστικά. Οι οικονομικές διευθετήσεις που γίνονται ανάλογα με την αντίληψη των μερών ως προς το αν υπάρχει ή όχι σχέση εργοδότη - εργοδοτούμενου, αφορούν τα μέρη και δεν δεσμεύουν. Δεν υπάρχει ορισμένο κριτήριο ούτε σταθεροί εκ των προτέρων καθορισμένοι παράγοντες που οδηγούν απαρέργλιτα προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση. Έχει όμως αναγνωριστεί σειρά παραγόντων ως σχετικών με στόχο τη διαπίστωση αν η ορισμένη εργασία εκτελείται ως ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα εκείνου που την τελεί ή ως αναπόσπαστο μέρος της επιχείρησης άλλου στην οποία είναι οργανικά ενσωματωμένη. Δεν είναι δυνατό να καθοριστούν εξαντλητικά οι παράγοντες αυτοί ούτε και οποιοσδήποτε από αυτούς, από μόνος του, έχει αποφασιστική σημασία σε κάθε περίπτωση. Στοιχεία όπως τα πιο κάτω θεωρήθηκαν πως έγκυρα μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο. Η πληρωμή μισθού, ο έλεγχος και η εποπτεία που ασκείται ως προς τη τελούμενη εργασία, η δυνατότητα καθορισμού του τρόπου, του τόπου και των υπόλοιπων συνθηκών της εργασίας και ειδικότερα η ύπαρξη ή μη σταθερού ωραρίου εργασίας, η ιδιοκτησία του εξοπλισμού που είναι απαραίτητος για τη τέλεση της εργασίας, η διάθεση κεφαλαίων, το στοιχείο του κινδύνου που αναλαμβάνεται και η προοπτική κέρδους που υπάρχει, η πρόσληψη βοηθών προς εκτέλεση της εργασίας, η ευθύνη για τη διεύθυνση της εργασίας. 15
20
25
30
35
40

Επανερχομαι στα γεγονότα της υπόθεσης. Όλα δείχνουν πως

- υπάρχει σχέση εξαρτημένης εργασίας και πως οι “συνεργάτες” στην πραγματικότητα ήταν μισθωτοί των αιτητών με την έννοια του Νόμου. Η συνύπαρξη των πέντε στοιχείων που αναφέρθηκαν, καθιστούν την προσβαλλόμενη απόφαση εύλογα επιτρεπτή. Όσα επιλέγησαν να περιληφθούν στη σύμβαση που υπεγράφη δεν μπορούν να αποχρωματίσουν την εικόνα όπως τη συνθέτουν οι διευθετήσεις στην πράξη ούτε να αναιρέσουν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτή. Είναι χαρακτηριστικό, όπως εύστοχα σημειώνει η δικηγόρος των καθ’ων η αίτηση, το ότι οι αιτητές ονομάζουν πρόσωπα που προσφέρουν την ίδια εργασία κάτω από τις ίδιες ακριβώς συνθήκες άλλοτε ως εργοδοτούμενους και άλλοτε ως αυτοτελώς εργαζομένους. Η αναγνώριση τέτοιας δυνατότητας θα ήταν αντίθετη προς τις αρχές που διέπουν το ζήτημα. Η δημιουργία ή μη σχέσης εργοδότη και εργοδοτουμένου είναι στη βάση της θέμα επιλογής. Όχι όμως επιλογής ονομασίας ή χαρακτηρισισμού αλλά όρων και συνθηκών εργασίας τέτοιων που αντικειμενικά την αποκαλύπτουν.

- Η προσφυγή αποτυγχάνει και απορρίπτεται με έξοδα εναντίον των αιτητών. Τα έξοδα να υπολογιστούν από τον Πρωτοκολλητή για να εγκριθούν από το Δικαστήριο. Η προσβαλλόμενη απόφαση επικυρώνεται.

Η προσφυγή απορρίπτεται με έξοδα.